

Maandoverzicht no. 5 - 1966

(Tijdvak 1-5-1966 t/m 31-5-1966)

I N H O U D

	Blz.
I. <u>Communisme Internationaal</u>	
Het communisme in Zweden	1
De strijd over de partijlijn	2
Oppositie van rechts en van links	4
De nieuwe politiek	8
II. <u>Activiteiten van de communistische partij Nederland</u>	
De CPN en de conferentie van Westeuropese CP-en	12
De gemeenteraadsverkiezingen	15
Gewijzigde houding t.o.v. de PvdA	16
CPN-flirt met Amsterdamse jongeren	17
De CPN tegen de PSP en de BP	18
III. <u>Activiteiten van de communistische hulporganisaties</u>	
De communistische jongeren en de provo's	20
Een Nederlandse afgevaardigde op het Komsomol- congres	22
IV. <u>Andere Groeperingen</u>	
Jongerencomité Vietnam	24
De Pugwash-beweging	26
Een nieuwe revolutionaire internationale organisa- tie?	28
<u>Stakingsoverzicht mei 1966</u>	31
<u>Agenda</u>	32

H O O F D S T U K I

COMMUNISME INTERNATIONAAL

Het communisme in Zweden

De communistische partij van Zweden is een partij die, bij alle verscheidenheid in de communistische beweging, toch nog "anders" is, zo zelfs, dat men zich soms afvraagt of ze het predicaat "communistisch" nog wel verdient. Ze kent niet de stuggediscipline van de meeste andere CP-en, ze heeft zich een - letterlijk - vreedzaam en democratisch program gesteld en beweegt zich feitelijk al in het grensgebied van de sociaal-democratie.

In het spreekwoordelijk welvarende Zweden zou een meer doctrinaire CP waarschijnlijk gedoemd zijn een natuurlijke dood te sterven. De partij van echter, die zich wijselijk van de schematische analyses en de apodictische voorspellingen van het "wetenschappelijke socialisme" distancieert, weet nog 20.000 Zweden voor haar ideeën te interesseren (naar verhouding tot het bevolkingscijfer drie maal zoveel als de CPN!) en vertrouwen te wekken bij één van elke twintig kiezers. En het ziet er zelfs naar uit, dat ze in de naaste toekomst nog verder aan sterkte en invloed zal winnen.

De positie van de partij werd nog niet zo lang geleden misschien wel raak gekarakteriseerd door , die een oude en meer dogmatisch ingestelde partijgenoot vanwege een mismoedig artikel in het partijblad van repliek diende en hem erop wees, dat de CP al lang niet meer - zoals vroeger - een religie voor letterknechten predikte:

De partij had haar onkritische houding ten opzichte van de andere CP-en en ten opzichte van verschillende socialistische landen laten varen. Ze was in staat de ontwikkelingen en gebeurtenissen in de Sowjet-Unie en in de andere socialistische landen voortaan zelfstandig te beoordelen.

De Moskouse Verklaring van 1960 - de Verklaring van de 81 partijen werd in feite niet meer door de Zweedse CP onderschreven.

Er vond in de partij een open en kritisch debat plaats, waarin

ieder zonder uitzondering zijn opvattingen mocht verdedigen.

Het democratisch centralisme was praktisch buiten werking gesteld.

De partij matigde zich niet langer wit-of-zwart oordelen aan met betrekking tot de andere partijen en politieke groeperingen van de arbeiders-beweging: Ze geloofde niet meer het monopolie van de waarheid te bezitten.

Ongetwijfeld zijn de hoeders van de orthodoxie te Moskou weinig gelukkig met de richting waarin de Zweedse CP zich ontwikkelt, zoals er uiteraard ook in de partij zelf zijn die zich met de tegenwoordige lijn bezwaarlijk kunnen verenigen. Dit neemt echter niet weg, dat de huidige politiek van de partij onder de gegeven omstandigheden minder steriel lijkt dan die van verschillende andere Westerse CP-en. En ze is in elk geval de logische uitkomst van een jarenlange interne partijstrijd, waarin de conservatieve dogmatici hun argumenten ontzenuwd zagen door ledenverlies en miserabele verkiezingsuitslagen.

De strijd over de partijlijn

Zoals alle Europese CP-en kende de communistische partij van Zweden een bloeiperiode tijdens de eerste jaren na de tweede wereldoorlog, toen zij tussen de 30.000 en 50.000 leden telde en (bij de verkiezingen van 1946) 11% van de stemmen verwierf. De partij stond destijds onder leiding van een voormalige glasblazer die zich vóór de oorlog via het vakverenigingswerk en de journalistiek tot in de hoogste regionen van de Zweedse CP en de Comintern had opgewerkt. was het die de partijlijn voor de eerste na-oorlogse jaren bepaalde. Het programma van de Zweedse CP, zei hij in een interview voor de "New York Times" in 1945, was hetzelfde als dat van de CPSU, met dien verstande, dat de methoden verschilden vanwege de onvergelykbare omstandigheden (een jaar eerder hadden de Zweedse communisten zich als eersten uitgesproken voor een "eigen, vreedzame weg naar het socialisme"). De grote leuze van de partij was in deze jaren de vorming van een "onafhankelijke arbeidersregering", uiteraard samen met de machtige Sociaal-Democratische Partij.

Na 1948 ervoer tot zijn schade, welke uitwerking een te nauwe binding met Moskou in kritieke ogenblikken op zijn partij-aanhang

kon hebben. Hoewel hij beter had kunnen weten omdat al eerder, in 1924 en in 1929, grote delen van de CP waren afgescheurd uit protest tegen de invloed van Moskou en de partij in 1940 de emotionele schok van de Russisch-Finse oorlog slechts met moeite had overleefd, waagde hij een goodwill-reis naar Moskou na de communistische machtsgreep in Tsjechoslowakije. Dat kostte de partij 10.000 leden.

Toen zich kort daarop wegens ziekte moest terugtrekken, nam de voorzitter van de communistische Tweede Kamer-fractie in de Rijksdag, , de leiding van de partij over. Diens positie werd beschreven als zeer rechts en eveneens zeer trouw aan Moskou.

Terwijl vooral in de eerste jaren van bewind het ledental van de partij nog verder terugliep, nam toen ook een sinds de oorlog smeulend verzet van een linkse minderheid in de partijleiding scherpere vormen aan op aanstoken van die het zowel als

verweet, dat zij op te gemakkelijke voorwaarden samenwerking zochten met de sociaal-democraten. In deze strijd zag zich gesteund o.a. door de invloedrijke , die later de revisionist

fel partij zou geven, terwijl de steun kreeg van een andere latere anti-revisionist, De strijd eindigde op het partijcongres in 1953 toen in een dramatische scène afscheid nam van de partij. (In 1954 stichtte hij de Zweedse Communistische Arbeidersbond, een stalinistische partij, die bij het uitbreken van het Sino-Sowjet conflict onder opvolger de zijde van Peking koos).

Na het XXe CPSU-congres (1956) kwam het echter tot een kristallisatie van nieuwe tegenstrijdige standpunten. De "zeer rechtse" positie van Haggberg van het eind van de veertiger jaren bleek na de Chroestsjowse omwenteling als een nóch door de oudere dogmatici, nóch door de jongere avantgardisten gewaardeerde deugd naar het midden te zijn verschoven. Drie groepen raakten dus met elkaar in gevecht: die aanvankelijk de steun genoot van een meerderheid in het partijbestuur, de dogmatici op de linkervleugel, die zich groepeerden rond en en de vernieuwers op de rechtervleugel die , de hoofdredacteur van het partijblad "Ny Dag" tot hun voorman kozen.

In de eerste fase ging de strijd vooral tussen en , waarbij het in de zomer van 1958 weinig scheelde of had, in navolging van in Denemarken, de partij doen springen.

Toen dit gevaar bezworen was kwam het tot nieuwe conflicten naar aanleiding van het XXIIe CPSU-congres - het tweede destalinisatiecongres - toen de vernieuwers een rigoreuze herziening van de partijpolitiek eisten. Vooral in deze fase kreeg het zwaar te verduren toen ook de conservatieven in het geweer kwamen. Hij verloor de strijd in 1964, toen hij de leiding van de partij moest overdragen aan

Na het XXIIe CPSU-congres: oppositie van rechts

Tijdens de tweede destalinisatieronde braken in de Zweedse partij, zoals in vrijwel alle CP-en discussies uit, die feller op de eigen posities gericht waren dan in 1956, na de geheime destalinisatieronde van Chroestsjow.

De leiding van de partij nam officieel stelling tegen de "persoonscultus" in een verklaring van 19 februari 1962, waarin op weinig originele wijze enkele algemeenheden over de oorsprong en de schadelijke gevolgen van het stalinisme werden gedebiteerd, waaraan bij wijze van moraal de conclusie verbonden werd, dat de partij de strijd diende aan te binden met het sectarisme en dogmatisme en een meer democratische discussie diende te bevorderen. Tegelijkertijd publiceerden de geestverwanten van een reeks commentaren op het XXIIe CPSU-congres, waarvan de algemene strekking was, dat de partij weliswaar in zekere zin mede verantwoordelijk was voor de fouten die onder het bewind van Stalin in de beweging waren begaan, maar dat zij toch niet voldoende op de hoogte was geweest van hetgeen in de Sowjet-Unie zelf was voorgevallen.

De rechtsen in de partij namen met dergelijke verklaringen evenwel geen genoegen. Zij eisten dat de geschiedenis van de eigen partij opnieuw zou worden bezien in verband met de onthullingen van het XXIIe CPSU-congres en dat met name onderzocht zou worden of de scheuring van 1929 wel noodzakelijk was geweest. Uiteraard was dit laatste naar hun mening niet het geval, waaruit voor de partij de verplichting voortvloeide, een morele rehabilitatie uit te spreken over al die duizenden - waaronder vele werkers van het eerste uur - die de partij hadden moeten verlaten omdat zij geweigerd hadden zich solidair te verklaren met de machtswellusteling Stalin en diens trawanten. Zij verweten de leiders van de Zweedse CP, dat zij trachtten de discussie over de fouten van het verleden te smoren en zelfs de vraag of er een mogelijk verband bestond tussen de steriele politiek die de partij een kwart eeuw lang had ge-

voerd en het misdadige stalinisme, als onfatsoenlijk beschouwden. Luister, zeiden zij, naar wat Chroestsjow antwoordde op een door hemzelf op het XXIIe CPSU-congres gestelde vraag: "Was het noodzakelijk de ernstige fouten en de tragische consequenties van de persoonscultus zó bruut en zo openhartig aan de orde te stellen? Ja dat was de morele plicht van onze partij en haar leiders en daarna voelden we ons opgelucht, ademden vrijer en zagen de dingen scherper en duidelijker".

De woordvoerders van de rechtse oppositie - en vele anderen - lieten daarna niet meer van de af. Vooral na de smadelijke verkiezings-nederlaag in 1962 en met een nieuw partijcongres in 1963 in zicht verhevigden zij hun aanvallen op de gematigd conservatieven.

In het najaar van 1962 zonden een memorandum aan de partijleiding waarvan de inhoud geheim gehouden werd maar niettemin op de een of andere wijze in de pers raakte. Zij verweten daarin, nog steeds de regels van het proletarisch internationalisme louter mechanisch toe te passen, waardoor hij tot zulke dwaasheden kwam als de verdediging van de "Berlijnse Muur", tegen de gevoelens van de Zweedse arbeiders in. Voorts achtten zij het een politieke fout van de eerste orde, dat de partij een kadernschool in het buitenland had gevestigd (n.l. te Bad Doberan in Oost-Duitsland), zich inliet met bepaalde vormen van "conspiratieve diplomatie" in haar contacten met de partijen van de socialistische landen en zich de wet liet voorschrijven door haar "meesters" in het Bureau Buitenland van het Centraal Comité van de CPSU. Kort en goed eisten zij, dat de partijleiders zich er meer bewust van zouden worden dat zij met een Zweedse partij te doen hadden en dat diegenen van hen - minstens een derde - die vastgeroest waren in verouderde praktijken, plaats zouden maken voor de jongere generatie.

In september 1963 schreven 29 jongere partijleden aan het centraal comité, dat het tijd werd dat de partij een politiek program zou ontwerpen dat geheel op de Zweedse situatie zou zijn afgestemd, zonder niet ter zake doende verwijzingen naar de opvattingen van de CPSU, de CP-China of andere partijen. De CP-Zweden zou zich eerder moeten oriënteren op de niet-communistische linkse partijen in Zweden zelf, anders - zo dreigden zij - zouden de jongeren haar het vertrouwen opzeggen en een sociaal-democratische groep oprichten.

Tezelfdertijd woedde er een felle polemiek in de partijpers tussen de [] en de rechtse vernieuwers met het oog op het aanstaande partijcongres (dat overigens vanwege de onenigheden tot 1964 werd uitgesteld).

[] schreef bitter over de zogenaamde destalinisatie-schoonmaak in de partij, waarbij alle problemen onder het tapijt waren geveegd en de lijken achter de muur waren gemetseld. Er waren wat toepasselijke woorden gesproken en iedereen had zijn handen afgeveegd en gedacht dat de zaak in het reine was. Maar men moest zich voor gewaar-schuwd houden, want die kwestie was voor velen nog niet afgedaan.

[] die zijn artikel had geschreven onder de letter "R", werd onmiddellijk door de tegenpartij ontmaskerd en beschuldigd van "moeheid", "capitulationisme" en "negativisme". Anderen zetten de aanval echter voort, zoals [] die in het partijblad schreef; dat de partij evenals verschillende buurpartijen in een vergeten hoek dreigde te raken als ze haar koers niet radicaal verlegde. Volgens hem zou de partij:

- 1) de Moskouse Verklaring van 1960 moeten afzweren en zelf haar positie moeten bepalen zowel voor wat de binnenlandse als voor wat de buitenlandse politiek betref;
- 2) voor een bespreking van specifiek Scandinavische kwesties contact moeten opnemen met de (dissident communistische) Socialistische Volks Partij in Denemarken en (de links-socialistische) Socialistische Volks Partij in Noorwegen;
- 3) alle plannen moeten opgeven die niet met strikt democratische middelen te verwezenlijken zouden zijn;
- 4) de penetratie van de vakbeweging moeten beëindigen;
- 5) een democratische reorganisatie moeten doorvoeren.

[] legde er daarbij de nadruk op, dat een vernieuwing van de partij slechts effectief zou kunnen worden doorgevoerd als de "mannen van 1929" hun leidende posities vrijwillig zouden opgeven.

Zo schreef onder anderen ook [] dat de partijleiding niet meer aan de eisen van de tijd beantwoordde en dat meer dan de helft van het politiek versleten topkader door jongere figuren vervangen diende te worden.

[] die deze aanvallen op de [] met genoegen in het partijblad publiceerde, wachtte intussen zijn tijd af. Dat hij tege-

lijktijd onbezwaard ook de representanten van de linkervleugel in zijn blad aan het woord liet komen had misschien minder te maken met zijn democratische principes dan met de overweging, dat onder méér kritiek eerder zou bezwijken. Hij zag hen bovendien niet als een werkelijk gevaar.

De oppositie van links

De aanval op van links werd voornamelijk geleid door en die daarvoor, overigens niet geheel ten onrechte, met het predicaat "Chinees" werden vereerd.

Ook en verweten dat hij zich te weinig stoorde aan de eisen van de interne partijdemocratie en een bureaucratisch bewind voerde, echter ging het daarbij om andere zaken dan door de vertegenwoordigers van de rechtervleugel aan de orde werden gesteld. Zo schreven zij getweën in december 1963 in het partijblad, dat de opvattingen van de partijleiding over Joegoslavië tot hun verbazing plotseling en radicaal gewijzigd waren zonder dat hierover in de partij enige discussie had plaatsgevonden. Jarenlang had de partij zich namelijk gehouden aan de veroordeling van het Joegoslavische revisionisme zoals deze in de Verklaring van de 81 partijen was neergelegd, maar nu werd Joegoslavië zonder meer weer een socialistisch land genoemd

Kennelijk wist met deze rebellen minder goed raad dan met zijn rechtse opposanten aan wie hij zich uiteindelijk toch nader verwant voelde. Tot zijn verdediging voerde hij namelijk aan, dat zelfs de CP-China in 1954 accoord was gegaan met het herstel van de betrekkingen tussen Moskou en Belgrado, een slecht argument dat hij nog verder verknoei- de met de opmerking, dat uit de aanval van zulke beproefde en gediscipli- neerde kameraden als en duidelijk bleek hoe schadelijk de strijd van de CP-China tegen de Verklaring van de 81 partijen (met de veroordeling van Joegoslavië!) wel was. Een ander argument, n.l. dat het partijbestuur in een periode tussen twee congressen volkomen gerechtigd was politieke besluiten te nemen, ging aan het bezwaar van en voorbij, terwijl zijn opmerking dat zij gezamenlijk aan hun grie- ven uiting hadden gegeven en "dus" een fractie vormden tamelijk ridicuul werkte.

In een later artikel schreven en in kritische zin over de door de partij beoogde samenwerking met de Sociaal-Democra-

tische Partij en over de mogelijkheid van een vreedzame overgang naar het socialisme. De sociaal-democraten noemden zij anti-socialistisch en zij haalden voorbeelden aan van grotere Europese CP-en - die van Italië, Frankrijk en Finland - die er met al hun macht nog niet in geslaagd waren de sociaal-democratische partijen tot een meer revolutionaire politiek te bekeren en alleen maar konden hopen aan kracht te winnen ten koste van deze partijen. Dat een vreedzame revolutie tot de mogelijkheden behoorde achtten zij hoogst onwaarschijnlijk. Zelfs het veel geciteerde voorbeeld van Tsjechoslowakije (1948) wezen zij af: "De Tsjechische arbeiders gingen gewapend de straat op en dwongen de bourgeoisie met geweld tot overgave. Zo was dat met die vreedzame revolutie!".

Opnieuw nam de moeite hen van repliek te dienen, maar ook deze keer was zijn verweer niet sterk. "De groep", schreef hij terug, "trachtte de nieuwe 'algemene lijn' van de CP-China op de Zweedse situatie toe te passen; maar het was alleen maar dwaas een revolutionaire politiek te voeren in een niet-revolutionaire situatie, want dit leidde tot sectarisme".

en stonden ondertussen niet alleen. Zij hadden de morele steun van de ongeveer 800 leden tellende "Zweedse Communistische Arbeidersbond" van en een onbekend aantal sympathisanten in de CP zelf. Daardoor kon op het in januari 1964 gehouden 20e congres een document circuleren dat door was opgesteld en de titel droeg: "Kan de Zweedse CP gered worden?".

Inderdaad werd de CP-Zweden op dit congres gered - als partij, maar misschien niet als CP - echter door de machtsovername door de rechtsen.

Een nieuwe politiek

Al maanden vóór het congres bleek de strijd voor verloren en kondigde hij aan, dat hij als partijvoorzitter zou aftreden.

Met de verkiezing van - schoonzoon van een miljonair! - tot zijn opvolger (hij kreeg op het congres 363 van de 367 stemmen) ging de Zweedse CP met een nieuwe politiek een nieuwe periode van vooruitgang tegemoet. De oude conservatieve kern in de partijleiding werd ontmanteld. Er werd een nationaal-communistische koers uitgezet, onafhankelijk van Moskou, zonder de gebruikelijk communistische leuzen (kenmerkend was bijvoorbeeld, dat de partij niet meer over een "dicta-

tuur van het proletariaat" wenste te spreken), gericht op samenwerking met de sociaal-democratie.

Inderdaad hervormde de CP in korte tijd tot een partij met een geheel eigen stijl, waarvan de voornaamste kenmerken wel waren (1) een zeer losse binding met de andere Europese CP-en en een kritische houding ten opzichte van Moskou en de ontwikkelingen in het socialistische blok, (2) een eenheidsstreven gericht op andere Europese socialistische en sociaal-democratische partijen dwars door alle communistische partijbarrières heen en (3) een tolerante, niet orthodoxe partijdoctrine, teruggekoppeld aan de Zweedse socialistische traditie.

Dat de CP-Zweden zich onafhankelijk wenste op te stellen tegenover Moskou en de andere CP-en, bleek uiteraard het duidelijkst op de knooppunten in de ontwikkeling van de communistische beweging. Ze verklaarde zich in de eerste plaats tegen de convocatie van een internationale conferentie omdat het wegens de verscheidenheid van communistische partijen onmogelijk zou zijn tot een gemeenschappelijke verklaring te komen in de geest van de Moskouse Verklaringen van 1957 en 1960. Om soortgelijke redenen wenste zij ook geen delegatie te zenden naar de Brusselse Conferentie van de Westeuropese CP-en van juni 1965: verklaarde zich wel voor discussies met andere partijen maar achtte het onaanvaardbaar dat anders dan in Stockholm voor de CP-Zweden bindende besluiten zouden worden genomen.

zelf uitte zich bij verschillende gelegenheden zeer kritisch over toestanden en gebeurtenissen in de Sowjet-Unie. In een interview voor de Zweedse televisie verklaarde hij bijvoorbeeld eens, dat de bevolking van de Baltische landen (Estland, Letland en Litauen) het recht diende te hebben zich bij plebisciet uit te spreken over hun incorporatie in de Sowjet-Unie, omdat Stalin deze landen in het begin van de tweede wereldoorlog gewapenderhand had bezet. In hetzelfde interview bekritiseerde hij ook de behandeling van de Joodse minderheid in de Sowjet-Unie.

De afzetting van Chroestsjow viel bij de Zweedse communisten al bijzonder slecht vanwege de ondemocratische methoden waarvan zijn tegenstanders zich daartoe bediend hadden, terwijl overigens elke al dan niet vermeende schending van de burgerlijke vrijheden in de socialistische landen, zoals een recente veroordeling van een aantal Poolse geleerden, de maatregelen tegen de intellectuelen en kunstenaars in

Uit een interview van _____ voor het Zweedse Weekblad "SE"

- SE: Mijnheer _____, wat voor een maatschappij staat u voor?
- H: Een communistische maatschappij, natuurlijk; een socialistische maatschappij.
- SE: Een maatschappij waarin alle belangrijke functies door de staat worden waargenomen?
- H: De staat zal de grondstoffenproduktie in eigen hand moeten nemen en verder zullen, laten we zeggen, de vijftig grootste bedrijven genationaliseerd worden.
- SE: Wat zal er gebeuren met de directies van deze bedrijven?
- H: Het zou een dwaasheid zijn capabele mensen door slechtere te vervangen alleen omdat we met alle geweld een verandering wensen!
- SE: Hoe zal het gaan met de middelgrote en kleinere bedrijven?
- H: Ik stel me voor, dat deze in privé bezit zullen blijven evenals alle landbouwbedrijven. Wanneer boeren zich in coöperaties willen verenigen - zoals in de Sowjet-Unie - dan zal hen dat vrijstaan; overigens zal niemand hen ergens toe dwingen.
- SE: Zullen de eigenaars van de genationaliseerde bedrijven schadeloos worden gesteld?
- H: Uiteraard zal de staat betalen voor wat zij neemt.
- SE: Wat zal de positie van de andere partijen zijn wanneer uw partij aan de macht zou komen? En zal uw partij haar positie elke vier jaar in vrije en geheime verkiezingen in de waagschaal durven te stellen?
- H: Zolang er iemand is, die in welke partij dan ook gelooft, zal het zo'n partij vrijstaan activiteiten te ontplooiën. En inderdaad zijn wij van mening, dat het geen nut heeft het volk ons systeem op te dringen of op te blijven dringen wanneer het onze ideeën afwijst.
- SE: Zal een weekblad als "SE" blijven bestaan?
- H: Vanzelfsprekend. Vrijheid van meningsuiting, persvrijheid, politieke vrijheid en geloofsvrijheid zijn natuurlijke rechten.
- SE: U bent dus voor een communistische maatschappij die in weinig opzichten lijkt op die van de socialistische landen?
- H: Wij zijn voor een Zweeds communisme. Wij hebben vroeger altijd te weinig kritisch gestaan tegenover de socialistische landen....

Oost-Duitsland en Tsjechoslowakije en de onlangs zo fel omstreden veroordeling van de Russische schrijvers en , in de Zweeds CP zulke afkeurende reacties opriepen, dat het duidelijk was, dat de principes van het proletarisch internationalisme door de Zweden inderdaad niet langer "mechanisch" werden toegepast.

In welke zin contact wenste met andere, ook niet-communistische partijen, bleek uit zijn bereidheid deel te nemen aan een conferentie met delegaties van de Deense en Noorse Socialistische Volkspartijen te Kopenhagen op 4 februari 1965, waar hij pleitte voor samenwerking tussen alle op het socialisme georiënteerde partijen van de Scandinavische landen. Bij een andere gelegenheid, in een toespraak tot Zweedse communistische jongeren in oktober 1964 had hij met het oog op de hereniging van de Europese arbeidersbeweging ook een uitnodigend gebaar gemaakt in de richting van de socialistische partij van , terwijl hij later, in verband met de afwijzing van de uitnodiging tot het bijwonen van de Brusselse conferentie eveneens te kennen gaf dat de Europese communistische beweging naar zijn mening moest worden opgebroken en een vruchtbaar internationaal contact moest zoeken met de socialistische en sociaal-democratische partijen.

In november 1964 besloot het partijbestuur van de CP-Zweden een commissie te belasten met het ontwerpen van een nieuw partijprogramma en nieuwe statuten. Daarbij kwam de vraag aan de orde of de partij zich voortaan nog wel "communistisch" zou noemen.

Die vraag is op dit ogenblik nog niet beslist. Maar het is wel duidelijk, dat hoe partij zal worden genoemd, ze nauwelijks meer - in traditionele zin - communistisch is, noch voor wat haar organisatie betreft (ze heeft het beginsel van het democratisch centralisme praktisch losgelaten) noch voor wat betreft haar internationale bindingen en haar doelstellingen.

Tegelijkertijd is het echter waar, dat deze partij haar positie in nationaal opzicht vanwege de merites van haar nieuwe politiek, aanzienlijk heeft weten te verbeteren.

H O O F D S T U K I I

ACTIVITEITEN VAN DE COMMUNISTISCHE PARTIJ NEDERLAND

De CPN en de conferentie van communistische partijen uit de kapitalistische landen van Europa.

Van 9 tot 11 mei j.l. heeft te Wenen een conferentie plaats gevonden van de communistische partijen uit de "kapitalistische" landen van Europa. De CPN, die zich vorig jaar tijdens een soortgelijke conferentie te Brussel (1-3 juni) door een starre oppositiehouding isoleerde van de andere partijen, was ditmaal niet vertegenwoordigd. In een kort berichtje in "De Waarheid" van 13 mei wordt deze afwezigheid van de Nederlandse CP als volgt gemotiveerd:

"Aangezien de verkiezingsactie op het ogenblik alle krachten opeist, besloot het dagelijks bestuur van de CPN (dat bovendien te laat en zeer onvolledig geïnformeerd werd) onder deze omstandigheden geen vertegenwoordigers te sturen".

Op het eerste gezicht lijkt deze motivering, hoewel men zich kan afvragen waarom deze eerst ná de conferentie wordt gegeven, niet onaannemelijk. Zij vestigt de indruk, dat de CPN wel graag zou hebben deelgenomen, maar, door de alle krachten opeisende verkiezingsactie en de te korte tijd van voorbereiding, als gevolg van het te laat en bovendien zeer onvolledig geïnformeerd zijn, in de feitelijke onmogelijkheid verkeerde om deel te nemen. Een meer kritische beschouwing van deze verklaring geeft echter toch wel aanleiding tot een aantal opmerkingen.

Allereerst m.b.t. de, alle krachten opeisende, verkiezingsactie, die als voornaamste beletsel om deel te nemen ten tonele wordt gevoerd. Het lijkt niet aannemelijk dat de partijleiding, indien zij gewild had, niet enkele functionarissen vrij had kunnen maken om deze, toch niet onbelangrijke, conferentie bij te wonen. Men is in het verledem wel eens meer met een dergelijk probleem geconfronteerd geweest.

Het motief "te laat geïnformeerd", gaat in het geheel niet op. Reeds eind december 1965 was het de partij bekend, dat tot het houden van deze conferentie was besloten.

Belangrijker lijkt het derde motief: "het zeer onvolledig geïnformeerd zijn". Waarschijnlijk wordt daarmee bedoeld op de gebeurtenissen rond de, op 17 december 1965 te Wenen gehouden, voorbereidende bespreking. Aan deze bespreking werd slechts door enkele partijen (o.m.

de Oostenrijkse, de Italiaanse, de Franse en de Belgische CP) deelgenomen. De CPN, die waarschijnlijk niet was uitgenodigd in verband met haar oppositionele houding op de conferentie in Brussel, zou zich eind december voor nadere bijzonderheden tot de Oostenrijkse CP hebben gewend, maar door deze partij niet naar genoegen zijn ingelicht. Deze gang van zaken zou de CPN-leiding niet alleen hebben geraakt in haar gevoel van eigenwaarde, maar bovendien achterdochtig hebben gemaakt t.a.v. de punten die op de conferentie zouden worden besproken.

De Nederlandse CP stelt zich namelijk - zoals bekend - op het standpunt dat kwesties, die in het bijzonder een bepaald land aangaan (b.v. Vietnam), alleen maar mogen worden besproken indien ook de betrokken CP daarbij aanwezig is. Vraagstukken, die de gehele communistische beweging betreffen (b.v. het geschil Moskou-Peking) mogen, naar het oordeel van de CPN, slechts op een conferentie van alle CP'en aan de orde worden gesteld.

Die achterdocht komt tot uitdrukking in het "Waarheid"-artikel, waarin ook de motivering is opgenomen en waarin verder wordt vermeld dat, tijdens een persconferentie aan het slot van de bijeenkomst, de voorzitter van de Oostenrijkse CP, duidelijk heeft gemaakt dat "ook een reeks vraagstukken betreffende de gehele internationale communistische beweging aan de orde was geweest". En "De Waarheid" voegt daar aan toe:

"Reeds enige tijd geleden was er alle aanleiding voor het vermoeden dat op de bijeenkomst afgeweken zou worden van het aanvankelijke voorstel van de Oostenrijkse communistische partij om de bespreking te beperken tot de strijd tegen de monopolies in de kapitalistische landen van Europa. Ook werd tevoren door een aantal partijen geweigerd in te gaan op het voorstel de bijeenkomst in het openbaar te houden".

Laatstbedoeld (CPN-)voorstel moet vooral de vertegenwoordigers van de illegale partijen (KPD, Spanje, Griekenland) wel bijzonder onredelijk en onbegrijpelijk zijn voorgekomen. Verder kan men zich afvragen, welke kwesties er dan wel ter sprake gekomen zijn dat de CPN zich zo nadrukkelijk meende te moeten distancieren.

Volgens het communiqué van de Weense conferentie was de "eenheid tegen de monopolies" het voornaamste onderwerp van bespreking, waarbij de deelnemers beklemtoonden dat er zich nieuwe relaties aan het ontwikkelen zijn tussen communisten, socialisten en andere "anti-monopolistische krachten", vooral op vakbondsgebied en dat met bepaalde katholieke stromingen een betere verstandhouding groeiende zou zijn. "De

politieke en ideologische meningsverschillen mogen het vinden van nieuwe gebieden voor begrip en gezamenlijke strijd niet in de weg staan", aldus het communiqué. Een uitspraak waarmede de CPN het, met haar (theoretisch) ver doorgevoerde eenheidspolitiek, bepaald wel eens moet kunnen zijn.

In dit verband blijkt verder gesproken te zijn over de "crisis in NAVO en NEEG", hetgeen resulteerde in een pleidooi van de aanwezige vertegenwoordigers voor grotere economische samenwerking tussen de "kapitalistische" en communistische staten van Europa en, als alternatief voor de NAVO (en het Warschau-pact?), in het voorlopig nog vage plan van een "collectief Europees veiligheidssysteem". De CPN kan tegen de bespreking van deze laatste kwestie aanvoeren, dat ook de Oost-europese CP'en hierover hun visie moeten kunnen geven. De deelnemers aan de Weense conferentie kwamen echter eveneens tot deze vaststelling en verklaarde tijdens de persconferentie dan ook dat er van gedachten gewisseld was over de wenselijkheid in de toekomst een conferentie van alle Europese CP'en te beleggen.

Uit een opmerking in het communiqué over de noodzaak "alle vredelievende krachten te verenigen tegen de bedreiging van de wereldvrede door de Amerikaanse agressors in Vietnam", kan tenslotte geconcludeerd worden dat dit, door de CPN taboe verklaarde, onderwerp inderdaad, zij het slechts zijdelings, aan de orde is geweest. Het in één adem noemen van deze "bedreiging" met die der "Westduitse militaristen" zou de Nederlandse CP echter weer tot voldoening moeten hebben gestemd.

Alhoewel dus, naar achteraf blijkt, de beduchtheid van de CPN, dat op de conferentie punten ter sprake zouden komen, die naar haar mening daar niet besproken konden worden, niet of nauwelijks gerechtvaardigd was, lijkt toch deze beduchtheid - en niet de verkiezingsactie of het te laat geïnformeerd zijn - het werkelijke motief voor haar wegblijven te zijn geweest. Mogelijk is deze beduchtheid gebaseerd op de vrees dat de partij betrokken zou kunnen worden bij een stellingname in het Sino-Sowjetconflict, hetgeen zich niet verdraagt met haar autonomie-politiek en haar pogingen voor alles "de eenheid" in stand te houden. Het zou haar bovendien in een moeilijk parket gebracht hebben vanwege de, weliswaar nog niet openlijk beleden, maar toch onmiskenbaar groeiende sympathie voor Peking. Die sympathie komt ook tot uitdrukking in de wijze waarop "De Waarheid" een uitlating van

hoofdredacteur van het Oostenrijkse partijdagblad "Volksstimme", weergeeft.

verklaarde op de reeds eerder vermelde persconferentie, dat het internationale communistische geschil op de bijeenkomst niet ter sprake is geweest, aangezien "de Chinese standpunten voor de deelnemende partijen eenvoudig niet ter zake zijn". "De Waarheid" gaf - veelbetekenend - aan deze uitlating een andere gevoelswaarde door te laten zeggen dat "de standpunten van de Chinese communisten niet de moeite van het bespreken waard zijn".

Gemeenteraadsverkiezingen

De laatste fase

De berichtgeving en commentaren van "De Waarheid" in de afgelopen maand, bevestigden de in het vorige MO uitgesproken verwachting dat de CPN, bij de campagne voor de Gemeenteraadsverkiezingen, het zwaartepunt van haar activiteiten in Amsterdam zou leggen. Bijna dagelijks annonceerde het partijdagblad buurtbijeenkomsten en fora, terwijl ook de verdere nieuwsvoorziening voor een belangrijk deel betrekking had op typisch Amsterdamse toestanden en problemen. De colportage met het verkiezingsblad "De Rode Amsterdammer" mag, alhoewel een groot deel van de oplage onverkocht bleef, toch succesvol worden genoemd, zeker wanneer men de resultaten stelt tegenover die welke met "De Waarheid" werden bereikt. Vermeldenswaard is het belangrijke aandeel van Harry Verheij, een van de redactieleden van het propaganda-blad, in de organisatie en het verloop van de campagne. Deze vrijgestelde partijbestuurder, die belast is met de landelijke instructie voor het gemeenteraadswerk, werd tot september 1962 beschouwd als de toekomstige opvolger van Paul de Groot. Laatstgenoemde, die dat jaar om gezondheidsredenen lange tijd in de SU had vertoefd, kritiseerde bij zijn terugkeer het beleid van zijn waarnemer. Hij wist een reorganisatie in de partijtop door te voeren, waarbij Verheij werd ontheven van diens functie van plaatsvervangend algemeen-secretaris. Na het laatste partijcongres in 1964 raakte hij ook zijn plaats in het Dagelijks Bestuur kwijt. Nadien verdween deze, ongetwijfeld, bekwame figuur geheel naar de achtergrond, vooral door toedoen van De Groot, die een uitgesproken aversie tegen Verheij heeft en nog maar kort geleden diens privé-omstandigheden had willen aangrijpen om hem volledig uit te rangeren.

Het is verder illustratief voor het gebrek aan jong kader en

tevens voor de bezorgdheid om de in Amsterdam geleden verliezen, dat de CPN-leiding het noodzakelijk heeft geoordeeld niet alleen Verheij maar ook de oude Leen Seegers weer naar voren te schuiven. Deze 75-jarige communist, die nimmer tot de vertrouwelingen van De Groot heeft behoord, maakt al van 1927 af deel uit van de Amsterdamse Raad, waarin hij zich door zijn kennis van zaken een zeker aanzien heeft verworven. Seegers kreeg vanwege zijn bekendheid opnieuw een verkiesbare plaats aangeboden, zodat hij in 1967 zijn 40-jarig raadsjubileum zal kunnen vieren.

1 mei-viering ten dienste van verkiezingen

De moeite die de CPN zich getroost om het kiezerscorps weer een "echte", onversneden communistische partij voor te houden, is wel het meest opvallende element in de verkiezingspropaganda. Vooral tijdens de groots opgezette 1 mei-viering kwam dit duidelijk tot uitdrukking, met name in Amsterdam, waar Marcus Bakker de verbondenheid van de CPN met het Zuidvietnamese Bevrijdingsfront en de CP van Indonesië beklemtoonde. De huidige sociaal-economische situatie - het andere centrale thema - bood de verschillende sprekers verder een dankbaar aangrijpingspunt om zich te onderscheiden van de verlangens der erkende vakcentralen, door de 1 mei-feestgangers op te roepen "tot de staking toe de strijd voor meer loon en betere arbeidsvoorwaarden te voeren". Zelfs in bedrijven als de ADM en de NDSM, waar de CPN van ouds een vrij grote invloed heeft, bleef het realiseren van deze leuze echter beperkt tot het uitgeven van manifesten. Het Amsterdamse Bouwvak Comité, waarvan verschillende vooraanstaande communisten deel uitmaken, had meer succes, toen het op 17 mei een betoging organiseerde, waaraan door ongeveer 800 bouwvakarbeiders werd deelgenomen (niet door "enkele duizenden", zoals "De Waarheid", wat onnauwkeurig, vermeldde).

Gewijzigde houding van CPN t.o.v. PvdA

Het streven naar een image van een werkelijk strijdbare en compromisloze communistische partij, komt vooral tot uitdrukking in een andere houding van de CPN t.o.v. de PvdA. Werd vòòr de Statenverkiezingen de reactie van de CPN op socialistische standpunten en uitlatingen uitsluitend bepaald (en gelimiteerd!) door de, van communistische zijde nagestreefde, eenheid van optreden, thans schijnt de CPN-leiding voorshands de hoogste prioriteit te hebben toegekend aan verbetering

van de electorale positie, in verband waarmee het eenheidsstreven in de ijskast moest worden gezet.

Het commentaar, dat "De Waarheid" publiceerde op de open brief van het PvdA-partijbestuur over de Vietnamese kwestie, is een duidelijk voorbeeld van deze koersaanpassing. Na zich te hebben afgevraagd welke betekenis aan de brief moet worden toegekend, komt de anonieme commentator tot de slotsom dat de inhoud volstrekt onvoldoende is "omdat het PvdA-bestuur zich niet verklaart en niet optreedt tegen de aanwezigheid van Amerikaanse troepen". Met bespiegelingen over het vraagstuk Vietnam is niemand gediend, aldus "De Waarheid", "het gaat er om consequenties te trekken en daden te stellen. Dit is de enige maatstaf". Het lijdt geen twijfel dat de CPN in andere omstandigheden graag met minder tevreden zou zijn geweest en de brief (minstens) zou hebben begroet als "een stap in de goede richting".

Naarmate de verkiezingsdatum naderbij kwam, werd de toon, waarop het aandeel van de socialistische ministers in het regeringsbeleid werd besproken, steeds kritischer en onwelwillender. Al werd het aanvankelijk nog zo gesteld alsof de PvdA-ministers, met name ten aanzien van de loonpolitiek, onder hevige, bijkans chantabele druk staan van hun "rechtse" collega's "die bij een niet accoord gaan de mogelijkheid van een regeringscrisis opperen", nu eenmaal een aantal afremmende maatregelen zijn genomen, moest ook het laatst vergoelijkende plaats maken voor scherpe kritiek. Of zoals partijsecretaris Henk Hoekstra het uitdrukte in de laatste radio-uitzending van de CPN voor de verkiezingen: "Deze regering met de PvdA onderscheidt zich niet van vorige zonder PvdA, maar met VVD".

CPN-flirt met Amsterdamse jongeren

Meer dan voor de Statenverkiezingen richt de CPN zich momenteel tot de jongere kiezers; een aanwijzing dat men ook in het communistische kamp na een nadere analyse van de stembusuitslag tot meer nuchtere gevolgtrekkingen is gekomen.

Na 10 maart heeft de CPN zich al vrij spoedig opgeworpen als pleitbezorger voor de jongeren die tijdens provohappenings en andere relletjes in botsing waren gekomen met de hoofdstedelijke politie. Niet alleen het politieoptreden moest het in de betreffende commentaren ontgelden, ook de uiteindelijke veroordelingen werden gekritiseerd als in geen enkele verhouding staande tot het gepleegde feit. Ook al distanci-

eerde "De Waarheid" zich van de relletjes zelf "toch is het onmogelijk om zonder protest toe te zien hoe jonge mensen in hun toekomstmogelijkheden worden geknakt".

Dat de CPN met deze en andere stellingnamen (zoals de eis van demonstratievrijheid) het oog gericht houdt op de links gerichte Amsterdamse jongeren (en hun stemmen) bleek nog eens uit een artikel dat de voorzitter van het ANJV, _____, in "De Waarheid" van 28 mei schreef. Hij betoogde hierin "dat het mode is om alles en allen die in beweging zijn de verzamelnaam provo's te geven". Er zijn echter ook jongeren "die samen met arbeiders en arbeidsters optrekken om werkelijke waarden te verdedigen". Deze ontwikkeling, aldus _____, wordt door ons positief beoordeeld. Een provopartij met een eigen kandidatenlijst vindt bij hem echter geen genade, omdat er geen controle op zo'n partij kan worden uitgeoefend. In de formulering van een aantal andere bezwaren toonde _____ zich een attent leerling van De Groot, met name in zijn "ontmaskering" van enkele kandidaten, zoals _____. Onnodig te zeggen dat de voorzitter van het ANJV zijn lezers slechts één alternatief - de CPN - kon voorhouden.

Tegen PSP en BP

Sinds de campagne voor de Staten en Raadsverkiezingen in oktober 1965 van start ging, heeft de CPN openlijk en voortdurend blijk gegeven van een, kennelijk mede op beduchtheid berustende, genzeloze afkeer van PSP en Boerenpartij. Naar achteraf blijkt is deze beduchtheid niet ten onrechte, gezien de aanmerkelijke vooruitgang van deze partijen. De uitslag van de Statenverkiezingen had b.v. in Amsterdam tot gevolg dat de CPN van plaats verwisselde met de PSP, die van de vijfde naar de derde plaats oprukte, terwijl de Boerenpartij, met 2.2% minder dan de CPN, een sterke zesde plaats op de ranglijst inneemt.

Met betrekking tot de Boerenpartij richtte de kritiek zich de laatste tijd vooral op de heer Verlaan, lijsttrekker in Amsterdam, die met zijn partij tenslotte werd bestempeld als "ultra-reactionair en rassistisch". Opmerkelijk was overigens dat "De Waarheid" na de Statenverkiezingen meer dan voorheen ageerde tegen PBO, SER, Landbouwschap "en andere ondemocratische organen".

Gezien de scherpe concurrentieverhoudingen, waarin CPN en PSP traditioneel tot elkaar staan, lag het voor de hand dat de pacifistisch socialistische en hun bestuurders het meeste vitriool over zich heen zouden

krijgen. Praktisch elk PSP-standpunt werd getoetst aan hetgeen de CPN dienaangaande had geformuleerd. Dat deze confrontatie steeds uit veel ten nadele van de PSP behoeft geen betoog. De persoonlijke verdachtmakingen ten aanzien van verschillende PSP-besuurders, waartoe "De Waarheid" in de eindfase van de campagne zijn toevlucht nam, moesten voor het kiezerscorps het beeld completeren van een quasi-radicalen, beginselloze en onecht-pacifistische partij.

H O O F D S T U K I I I

ACTIVITEITEN VAN DE COMMUNISTISCHE HULPORGANISATIES

Jeugdbeweging

De houding van de communistische jongeren ten aanzien van de provo's

Zoals reeds in vorige maandoverzichten werd geconstateerd, is de houding van het Algemeen Nederlands Jeugdverbond (ANJV) ten aanzien van de provo's de laatste tijd ingrijpend gewijzigd. In de afgelopen maand heeft deze ontwikkeling zich voortgezet en zelfs een zekere climax bereikt: het ANJV bleek, in tegenstelling met enige maanden geleden, eensklaps wel bereid om inzake de Vietnamactiviteiten met hen tot een vorm van samenwerking te komen. Deze situatie deed zich voor in Rotterdam, waar het communistisch jeugdverbond toetrad tot het aldaar, in de loop van april j.l., gevormde plaatselijke Vietnamcomité, waarvan ook provo's deel uitmaken (zie ook hoofdstuk IV).

Wel moet er nog eens de nadruk op worden gelegd, dat het hier minder om een principiële beslissing dan om een tactische manoeuvre gaat; het is de jonge communisten er voornamelijk om te doen zich van de aanhang van de provo's meester te maken. Voorts hoopt het ANJV waarschijnlijk door radicaler optreden zijn positie in de Nederlandse jeugdbeweging te kunnen handhaven of verbeteren.

De communisten menen blijkbaar, dat de tijd daarvoor nu - men denke aan de onder de "linkse" jongeren bestaande onlustgevoelens inzake het politie-optreden - rijp is.

Het ANJV en de OPSJ sloven zich de laatste weken in dit verband bijzonder uit. Zij bedienen zich daarbij van vormen van protest, die zij voorheen schuwden, omdat er een provocerend element in schuilde en men onder geen beding in conflict wenste te komen met het gezag.

Te denken valt hierbij allereerst aan de fietsdemonstratie, die de Organisatie van Progressieve Studerende Jeugd (OPSJ) in de avonden van 25 mei j.l. bij het Amerikaanse consulaat in de hoofdstad organiseerde. Soortgelijke demonstraties vonden plaats rond de Pinkstermanifestatie van het ANJV in Bilthoven. In deze gevallen werd met opzet geen vergunning bij de autoriteiten aangevraagd. Men ging er van uit, dat de plaatselijke politieverordeningen geen bepalingen bevatten over het aanvragen van een vergunning tot het houden van een demonstratie op de fiets.

voorzitter van het ANJV, die in verband met een tocht naar Soesterberg op het Zeister politie-bureau werd ontboden, toonde zich daarover "zeer verbaasd".

Niettemin valt op, dat het communistisch jeugdverbond (nog) niet zo openlijk durft te provoceren als de provo's dat plegen te doen. De jonge communisten houden vooralsnog de "vermeende" onvolkomenheden in de politieverordeningen als argument achter de hand, om zich teweer te kunnen stellen in geval van openlijke moeilijkheden met de autoriteiten.

Het ANJV en de OPSJ weten zich in hun fellere houding overigens geruggesteund door de CPN. In dit verband moge worden herinnerd aan de vragen, welke het Tweede Kamerlid Marcus Bakker aan de Minister van Justitie stelde inzake de vonnissen, die de laatste weken tegen bepaalde jongeren werden uitgesproken. Ook "De Waarheid" droeg haar steentje bij. Het ene bericht over deze kwestie was nog agressiever van toon dan het andere.

Bijzonder fel was b.v. het artikel "Onduldbaar" in het partijdagblad van 4 mei j.l., welk artikel kennelijk geïnspireerd was door de veroordeling van het studentenechtpaar dat in Amsterdam terecht stond wegens het gooien van een rookbom naar de Gouden Koets op 10 maart j.l. In dit artikel stond o.m. te lezen: "Wanneer er kringen zijn - binnen of buiten de rechterlijke macht - die denken hier Madrileense toestanden te kunnen scheppen, dan vergissen zij zich en moeten zij er rekening mee houden daarvoor de rekening gepresenteerd te krijgen door de arbeiders in de hoofdstad en in ons land. En dat is dan nog héél wat anders dan een conflict met een aantal studenten of andere jongeren, die niet in de pas lopen". Aan het slot van het artikel werd, kennelijk in verband met de gemeenteraadsverkiezingen op 1 juni j.l., een felle aanval gedaan op de houding van de P.v.d.A. in deze kwestie.

Opvallend is, dat in een volgend hoofdartikel over deze materie (dd. 24 mei d.a.v.) de PSP een veeg uit de pan kreeg. Dit artikel handelde voornamelijk over de snelle berechting van provo-elementen in Rotterdam. Gesteld werd, dat bekend is, dat de CPN in de zg. happenings geen brood ziet en deze alleen een dom en ondoeltreffend tijdverdrijf vindt. "Maar", aldus "De Waarheid", "het is onmogelijk en onverantwoord om werkeloos en zonder protest toe te zien, hoe jonge mensen op een verloren zondagmiddag in hun toekomstmogelijkheden geknakt worden".

De onbekende schrijver besloot zijn artikel met de opmerking, dat het nodig is paal en perk te stellen aan het optreden van de rechters, die "in het wilde weg het wetboek van strafrecht hanteren, zoals de politie de bullepees. Dergelijke vonnissen behoren ongedaan te worden gemaakt. Zij zijn een uitdaging aan ieder rechtsgevoel en vormen een gevaar voor de toekomst. Wanneer het gewoonte wordt, dan is het hek van de dam".

In "De Waarheid" van 28 mei j.l. betoogde ANJV-voorzitter dat het "fijn is om te zien en te beleven hoe groepen van deze (d.i. studerende) jongeren apart of samen met jonge arbeiders en arbeidsters optrekken om werkelijke waarden te verdedigen en op te treden voor vrijheid en vrede in Vietnam, voor democratie, tegen de politie-knuppels en voor andere eisen en verlangens".

Dit neemt niet weg, dat tegelijkertijd het oprichten van de zg. provo-partij en het deelnemen ervan aan de gemeenteraadsverkiezingen scherp kritiseerde. In dit verband ontzag hij zich niet persoonlijke aanvallen te doen op de provo-candidaten. Het kwam daarbij goed in zijn kraam te pas om t.a.v. dr. , die als twaalfde op de provo-lijst staat, naar voren te brengen dat deze als "overjarige provo" niet de autoriteiten, maar de arbeidersbeweging provokeert.

deed dat al, aldus tijdens de Spaanse Burgeroorlog, toen hij uit de Internationale Brigade werd gestoten en door de "anti-fascistische" republikeinse regering uit Spanje werd gezet.

Het behoeft geen betoog, dat de ANJV-voorzitter het artikel besloot met een oproep tot de jongeren om te stemmen op de CPN, zijns inziens de enige standvastige en doeltreffend optredende partij.

Men kan zich dan ook afvragen, of de agressiviteit van de communistische jeugdbeweging in de laatste tijd niet tevens een electoraal kleurtje had.

Nederlands afgevaardigde op Komsomol-congres

Op 16 mei j.l. vertrok naar de Sowjet-Unie om in Moskou, namens het ANJV, het Komsomol-congres bij te wonen. Dit is in zoverre opmerkelijk, dat sinds september 1965 geen deel meer uitmaakt van de dagelijkse leiding van het ANJV; hij werd toen vrijgesteld van de CPN.

De vraag kan gesteld worden, of het gebrek aankader in het communistisch jeugdverbond thans zo groot is, dat men een oud-bestuurder

naar dit buitenlandse congres moest afvaardigen. Het is evenwel ook mogelijk, dat achter het zenden van naar Moskou een zelfde politiek motief schuil gaat als achter de reis van de ANJV-delegatie, die half maart j.l. Roemenië bezocht (zie M.O. 3 - 1966, pag. 22).

H O O F D S T U K IV

ANDERE GROEPERINGS

Jongerencomité Vietnam

Zoals bekend waren eind februari 1966 achttien jeugd- en studentenorganisaties in het Jongerencomité Vietnam, officieel genaamd Jongerencomité "Vrede en zelfbeschikking voor Vietnam", verenigd. Sindsdien hebben nog andere organisaties dat voorbeeld gevolgd of pogingen in die richting gedaan. Zo besloot de Algemene Studenten Vereniging Amsterdam (ASVA), in haar vergadering van 23 maart j.l., zich achter de doelstellingen te scharen, die de grondslag van het jongerencomité vormen. Nadien werd bekend, dat de ASVA, die ca 10.000 studenten verenigt, officieel lid van het comité is geworden.

Tijdens het, eind april 1966 in Amsterdam gehouden, tweede analyse-congres van de Studentenvakbeweging (SVB), verklaarden de afgevaardigden zich accoord met het toetreden van de landelijke organisatie tot het jongerencomité. De afdeling Amsterdam was al sinds de oprichting in september 1965 lid. De SVB telt thans rond de 2500 leden.

Volgens een persbericht zijn voorts de afdelingen Amsterdam, Groningen en Utrecht van de Nederlandse Christen Studenten Vereniging (NCSV) toegetreden tot het landelijk jongerencomité. Ook de Vrijzinnig Christelijke Studentenbond (VCSB) zou onder haar leden voorstanders van een dergelijke aansluiting tellen.

Tenslotte zijn in de studentenraad van de Vrije Universiteit stemmen opgegaan om lid te worden. Een daartoe strekkende motie van de SVB werd op 23 mei j.l. aangenomen met 10 stemmen voor en 7 tegen. Het bestuur reageerde daarop met het naast zich neerleggen van de motie. Dit had in eerste instantie tot gevolg, dat het bestuur werd weggestemd. Later vonden opnieuw vergaderingen van de raad plaats en werd de houding van het bestuur alsnog goedgekeurd. De motie van de SVB ligt evenwel nog steeds ter tafel.

De door het comité georganiseerde activiteiten houden evenwel geen gelijke tred met zijn groei. Het is zelfs zo, dat na de demonstratie van 12 februari j.l. in Amsterdam eigenlijk geen nieuwe acties werden ondernomen. Voor een deel wordt dit wellicht veroorzaakt door interne moeilijkheden. De pogingen van de Socialistische Jeugd van Nederland (SJ) om ook de provo's tot het comité toe te laten en het aanvanke-

lijke verzet van de communisten daartegen, hebben de werkzaamheid van de organisatie blijkbaar geen goed gedaan.

Intussen werd in Rotterdam een plaatselijk Vietnamcomité opgericht, dat op 13 en 14 mei j.l. resp. een protestbijeenkomst en een demonstratie organiseerde. Bij de oprichting (half april) maakte het ANJV er nog geen deel van uit, aangezien de communisten de stelregel verkondigden niet samen met vertegenwoordigers van de provo's in één comité zitting te willen nemen. Kort daarna kozen CPN en ANJV kennelijk eieren voor hun geld, want op de protestbijeenkomst van 13 mei voerde , lid van het CPN-partijbestuur en voorzitter van de Nederlandse Vrouwenbeweging (NVB) het woord en het ANJV werd lid van het Rotterdamse comité.

Afgewacht dient te worden of de gebeurtenissen in de Maasstad nog van invloed zullen zijn op de houding van het ANJV in het landelijk Vietnamcomité.

Inmiddels trekt het wel de aandacht, dat het communistisch jeugdverbond in toenemende mate eigen initiatieven ontwikkelt in de Vietnamese kwestie. Zo overhandigde een ANJV-delegatie op 20 april j.l. een protestboodschap bij het Amerikaanse consulaat in de hoofdstad. Vervolgens maakte het communistisch jeugdverbond veel propaganda voor een demonstratie, die de CPN, in het kader van zijn verkiezingsactiviteiten, op 27 april j.l. in Amsterdam organiseerde. De demonstratie werd besloten met een meeting, waar o.m. , voorzitter van het ANJV en als zesde geplaatst op de CPN-candidatenlijst voor de gemeenteraadsverkiezingen, het woord voerde. Ook in de loop van de maand mei ontplooidde de communistische jeugdbeweging veel activiteit rond de kwestie Vietnam (zie hoofdstuk III).

Naast het Jongerencomité Vietnam en de zelfstandig opererende communistische jeugd, zijn sinds begin mei j.l. ook andere jongeren met acties inzake Vietnam begonnen. In een op 1 mei verspreide circulaire van "individuele deelnemers" uit een actiegroep Vietnam werd een reeks activiteiten aangekondigd, zoals het leggen van bloemen op de Dam op 5 mei, gevolgd door een betoging voor het Amerikaanse consulaat; een stille protesttocht door de hoofdstad op 15 mei; een zgn. Vietnamnacht op 18 mei d.a.v. en een autobustocht op Hemelvaartsdag naar Rotterdam en Den Haag, gepaard gaande met plaatselijke demonstraties.

Het is nog niet geheel duidelijk, wie de eigenlijke organisatoren van deze acties zijn. In elk geval is het aantal namen van provo's, dat in dit verband naar voren kwam, opvallend groot. Het zou dan ook niet verbazen, als de groep als geheel aan deze activiteiten meedeed, c.q. daarin een leidende rol vervulde.

Ook het publiceren van de genoemde actieplannen in "Provo" no. 9 van 12 mei j.l., kan in die richting wijzen. Wel is het opvallend, dat in deze publicatie kritiek wordt geïfend op het ingooien van ruiten bij het Amerikaanse consulaat op 5 mei j.l. in Amsterdam. De lezers worden opgeroepen zich desnoods met honderden te laten arresteren, maar geen gebruik te maken van geweld. Als argument wordt aangevoerd, dat het ingooien van ruiten een begin kan zijn van geweld en dat het "rechtse kamp" in dat geval van terreur zou kunnen spreken. Dit artikeltje werd ondertekend door _____, die de laatste tijd in provo-activiteiten steeds meer naar voren komt.

Pacifisme

De Pugwash-beweging

Geschiedenis

De Pugwash-beweging dankt haar naam aan het Canadese stadje Pugwash, waar in 1957 de eerste conferentie van de beweging werd georganiseerd. Het initiatief daartoe was uitgegaan van een aantal wetenschapsmensen, die "een onpartijdig onderzoek naar de gevaren van de ontwikkeling van kernwapens" propageerden. Aan deze eerste conferentie, welke financieel mogelijk werd gemaakt door de Amerikaanse miljonair _____, namen 22 geleerden deel uit tien verschillende landen, waaronder de Sowjet-Unie. Sedertdien zijn regelmatig dergelijke "Pugwash-conferenties" georganiseerd. De meest recente (15de) vond eind 1965 plaats te Addis Abeba.

In verschillende landen, waaronder Nederland, zijn in de loop der tijd nationale comité's van de Pugwash-beweging gevormd.

De Pugwash-beweging staat een "vrije wetenschap" voor, hetgeen o.m. "de onbelemmerde uitwisseling tussen de naties van wetenschappelijke kennis en van wetenschapsmensen" inhoudt. Geheimhouding van wetenschappelijke ontwikkeling acht de beweging een "opofferen van vredesbelangen en van de wetenschappelijke vooruitgang aan tijdelijke voordelen."

Het kan dan ook nauwelijks verwonderlijk genoemd worden, dat de Sowjet-Unie vanaf de aanvang voor de Pugwash-beweging grote belangstelling heeft getoond. en andere leden van de beweging werden bij verschillende gelegenheden met veel eerbetoon achter het IJzeren Gordijn ontvangen.

Het Nederlands Pugwash Comité

Het Nederlands Pugwash Comité (NPC) telt momenteel 40 leden. Daarnaast is er een kring van belangstellenden, de zogenaamde "Vrienden van Pugwash". Deze "Vrienden van Pugwash" verzorgden de (onregelmatige) verschijning van een "bulletin". Sedert kort worden de publicaties van het NPC echter afgedrukt in het blad "Maandschrift", een uitgave van de Stichting "Vredesopbouw" te Oegstgeest.

Het NPC heeft o.m. van zich doen horen in 1962 door de aanbieding van een "adres" aan de Tweede Kamer, i.z. de - naar het inzicht van het NPC onjuiste - voorlichting van de BB m.b.t. te nemen maatregelen tot zelfbescherming bij een eventuele atoomoorlog. In 1964 publiceerde het NPC een "open brief" aan de Nederlandse regering, waarin werd gesproken over "concrete stappen m.b.t. ontwapening en wereldvrede". Kort geleden was het comité wederom in het nieuws, toen op één na alle leden van het NPC de voorstellen onderschreven van het "Nederlands Komitee tegen de verspreiding van kernwapens", zoals deze waren neergelegd in de brochure "De gevaren van de spreiding van kernwapens". (Over dit "Komitee" - een in oorsprong communistisch initiatief - werd gerapporteerd in het Maandoverzicht No. 4-1966.)

Oosteuropese invloed

Uit een in het buitenland gepubliceerd analyse-rapport blijkt, dat sommige deelnemers aan de Pugwash-conferenties in bepaald opzicht het slachtoffer zijn geworden van het handige gemanoeuvreur der Oost-europese deelnemers. De oorzaak daarvan was gelegen in het feit, dat de Oost-Europeanen op de conferenties verschenen met een duidelijk politieke taak, waarvan zij zich op deskundige wijze kweten. In enkele gevallen waren de deelnemers hooggeplaatste leden van de CPSU of van het Sowjet-Russische militaire apparaat.

Dit leidde tot een communistisch overwicht op de conferenties.

In december 1965 vond te Praag een "Europees beraad" plaats van vertegenwoordigers van Europese Pugwash-groepen. Hierbij was ook een

vertegenwoordiger van het NPC aanwezig. Men achtte deze besprekingen algemeen zó nuttig, dat besloten werd om dit "Europees beraad" (waar geen deelnemers uit Amerika of de Sowjet-Unie worden uitgenodigd) op gezette tijden te herhalen.

Wanneer dergelijke conferenties achter het IJzeren Gordijn plaats vinden, kan aangenomen worden, dat de communistische autoriteiten een zekere inspraak hebben bij de voorbereiding ervan. Ten aanzien van de laatstelijk te Praag gehouden besprekingen komt daar nog bij, dat de Oosteuropese deelnemers numeriek in de meerderheid waren. Derhalve is het gevaar niet denkbeeldig, dat conferenties als deze een relatief sterk communistisch stempel opgedrukt krijgen. In dit verband trekt het de aandacht, dat voor de conferentie in Praag als onderwerp van gesprek "De Europese veiligheid" was gekozen, een actueel communistisch stokpaardje.

Evenzeer valt op, dat de volgende "Pugwash-conferentie" (de 16de), die in de loop van september a.s. in Zoppot (Polen) zal worden gehouden, "De Europese veiligheid" opnieuw als agendapunt vermeldt.

In dit perspectief gezien, loopt de van huis uit onverdachte Pugwash-beweging wellicht het risico om, ten gevolge van de omstandigheden waaronder vele conferenties plaats vinden, te worden gebruikt voor communistische doeleinden.

Trotskisme

Een nieuwe revolutionaire internationale organisatie?

Blijkens publicaties in "l'Étincelle", orgaan van de dissidente Zwitserse communistische partij onder leiding van werd eind november 1965 in Parijs een Comité ter voorbereiding van een "Front International Révolutionnaire" opgericht. Het Centrale Secretariaat van dit CFIR is in Vevey (Zwitserland) gevestigd.

Het "Front", dat een hergroepering van alle revolutionaire partijen, groepen, cellen en individuele partijleden beoogt, ongeacht hun ideologische uitgangspunten, predikt de onverzoenlijke, voortdurende en gewelddadige klassenstrijd tegen het kapitalistische regime en de uitbuiting van de mens door de mens, waar ook ter wereld. Zijn doelstelling is gericht op het stichten van een "echte" socialistische maatschappij, vrij van alle imperialisme, kolonialisme of enige andere vorm van onderdrukking.

De voornaamste initiatiefnemer, is de leider van een sedert september 1963 van de Moskou-gezinde (communistische) Zwitserse Arbeiders Partij afgescheiden kleine groepering, "Zwitserse Communistische Partij" geheten, die oorspronkelijk een sterk pro-Peking karakter droeg. Reeds binnen een jaar kwam hierin echter duidelijk verandering. Hoezeer zich tenslotte van de Chinese opvattingen had gedistancieerd, bleek uit een door zijn partij op 15 juli vorig jaar aan de pers verstrekt communiqué. De essentie daarvan was, dat het Marxisme-Leninisme niet als een dogma mocht worden beschouwd en dat de tegenwoordige Russische en Chinese leiders niet onfeilbaar waren. Het afstand nemen van beide partijen in het Sino-Sowjet-conflict kwam voortst tot uiting in een scherpe veroordeling van de vreedzame co-existentie als "verraad" en in een besliste afwijzing van de Chinese kwalificatie als zou het imperialisme een "papieren tijger" zijn. Het meest opmerkelijke evenwel was de volgende passage in het communiqué:

"Wij zijn tegen kolonialisme en neo-kolonialisme, ongeacht of dit nu Amerikaans, Frans, Russisch of Chinees is. De volkeren, die voor hun nationale bevrijding vechten, zijn er bepaald niet in geïnteresseerd de ene onderdrukker voor een andere te ruilen. Hanoi heeft geen haast om hulp van Chinese of andere vrijwilligers te vragen; wij weten wel waarom en de redenen daarvoor zijn volkomen juist."

Dezelfde terughoudendheid weerspiegelde zich in de, ter gelegenheid van de oprichtings-conferentie van het CFIR, in november 1965 uitgegeven verklaring - gepubliceerd in "L'Etincelle" van januari 1966 - waarin van de deelnemers solidariteit werd geëist met elke revolutionaire beweging, met voorbijzien van de eigen ideologie, en van hen werd verlangd een neutrale positie in te nemen t.o.v. de nu eenmaal onvermijdelijke verschillen onder de diverse communistische en revolutionaire organisaties. Voorts werd inmenging in de interne aangelegenheden van de bij het Front aangesloten partijen en groepen ten sterkste ont-raden. Als voornaamste en meest urgente activiteiten werden in de verklaring o.a. genoemd:

- a) het bevorderen en organiseren van elke mogelijke gemeenschappelijke actie van revolutionairen, inclusief "practische" solidariteit met elke zich in de wereld voordoende revolutie;
- b) de uitwisseling te bevorderen van informatie over de activiteiten der verschillende revolutionairen.

Intussen is de praktische consequentie van een organisatie met een dergelijk brede politieke basis, dat zich daarbij alle mogelijke extreme en extremistische groepen en figuren aansluiten, die tot dusver

geïsoleerd stonden en op zichzelf dan ook weinig aan "de revolutie" konden bijdragen. De gedachte aan gezamenlijke actie tegen een gemeenschappelijke "vijand", met bevestiging der onderlinge geschillen en verschillen van inzicht, moet immers voor velen erg attractief zijn. Onder hen, die de CFIR-gelederen komen versterken, zullen zich welhaast onvermijdelijk ook weer representanten van organisaties, partijen of groepen bevinden, die dit nieuwe "front" voor eigen doeleinden willen benutten of de leiding daarvan aan zich zullen pogen te trekken.

Bepaalde anarchistische en trotskistische groepen zouden dan ook al in die richting werkzaam zijn. Wat de trotskisten betreft moet hier naar alle waarschijnlijkheid worden gedacht aan dissidenten als b.v. de Pablo-fractie, aangezien deelname van de zijde der officiële Vierde Internationale (Parijs) weinig aannemelijk lijkt. Zulks zou immers impliceren, dat deze "Internationale" zich - althans formeel - zou moeten opheffen om zich vervolgens bij de nieuwe "Internationale" - zo deze al levensvatbaar zou blijken - aan te sluiten.

Een belangrijke aanwijzing in dit verband vormde reeds de adhesie-betuiging van de met Pablo verbonden dissidente Nederlandse Sectie der Vierde Internationale, welke werd gepubliceerd in haar orgaan "De Internationale" van 8 augustus 1965. Daarin verklaarde men zich verheugd over het door c.s. genomen initiatief tot oprichting van een nieuwe revolutionaire Internationale, waarvan - aldus het artikel - de noodzaak reeds menig keer was bepleit. "Zoals wij ons bereid verklaard hebben deel te nemen aan de vorming van een democratische communistische partij in Nederland, zo verklaren wij ons bereid deel te nemen aan het initiatief van deze Zwitserse kameraden", zo besloot de verklaring van de Nederlandse Pabloïsten.

Intussen is nog vrijwel niets van daadwerkelijke Nederlandse deelname aan de activiteiten van het CFIR gebleken - ook niet wat de internationale conferentie betreft, die het comité begin februari 1966 in Straatsburg zou hebben georganiseerd - doch dit wil niet zeggen, dat men van gedachten zou zijn veranderd of er in het geheim niet metterdaad steun aan verleent. Het principe van de permanente wereldrevolutie - zoals de CFIR in feite voorstaat - wordt door de Nederlandse trotskisten immers onverminderd centraal gesteld.

STAKINGSOVERZICHT MEI 1966

Bedrijf : STZ (Frans-Nederlandse maatschappij voor de aanleg van aardgasleidingen) te Joure.
Aanleiding : meningsverschil met directie over hoogte netto-loop.
Inmenging vakbonden : geen.
Resultaat : vergoeding van één reisuur meer.
Aantal werknemers : 600.
Aantal stakers : 108 (Turkse arbeiders).
Duur van de staking : 13 en 14 mei 1966.

Bedrijf : Bouwvakarbeiders van verschillende objecten te Amsterdam.
Aanleiding : demonstratie voor loonsverhoging en verbetering arbeidsvoorwaarden.
Inmenging vakbonden : staking uitgeroepen door Amsterdams Bouwvakcomité en schilderscommissie, waarin verschillende CPN'ers zitting hebben.
Resultaat : geen.
Aantal werknemers : --
Aantal stakers : + 800.
Duur van de staking : 17 mei 1966 (vanaf 13.00 uur).

A G E N D A

<u>Datum:</u>	<u>Bijeenkomst:</u>	<u>Plaats:</u>	<u>Organisatie:</u>
juni? '66	Raadsvergadering WVR	Stockholm	Wereldvredesraad.
juni 1966	6e Congres IOJ	Oost-Berlijn	Intern.Org.van Journalisten.
6-16 juni 1966	7e Assemblé (congres) WFDJ	Sofia	Wereldfed.Dem. Jeugd.
7 juni '66	Stertoelt 1966	Haarlem	Nederl.Vrouwen Beweging.
13-16 juni 1966	Bijeenkomst WVR	Genève	Wereldvredesraad.
1-7 aug.'66	Studieconferentie	Warschau	Wereldvredesraad/ War Resisters In- ternationaal.